ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΤΟ ΚΑΛΑΜΑΡΙ

Τοῦ JEAN - JOSÉ FRAPPA

Ἐκεῖνο τὸ χειμωνιάτικο βράδυ τοῦ 1918, τέσσερες ἄνθρωποι βρισκόντουσαν σὲ μιὰ φτωχικὴ καλύβα τοῦ χωριοῦ Δομζεβὲν κάτω στὸ μέτωπο τῆς Λωρραίνης. Ἦταν ὁ λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ Παρμόν, ὁ ὑπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ Μπρεμοντιέ, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Σερβὲν καὶ ὁ ἐπιλοχίας Πριμουά.

Μόλις φάγανε, μαζευτήκανε κ' οἱ τέσσερες γύρω στὴ φωτιὰ κι' ἀνάψανε τὶς πίπες τους. Δὲ μιλοῦσε κανεὶς. Ἔξω οὔρλιαζε τ' ἀγριοβόρι καὶ τὸ χιόνι εἶχε στρώσει ὅλο τὸ τόπο. Κουνοῦσε δυνατὰ τὴν πόρτα τῆς καλύβας καὶ τὴν ἔκανε νὰ τρίζῃ, ἀπειλῶντας ὁλοένα νὰ σχίσῃ τὰ λαδωμένα χαρτιὰ ποὺ ἀντικαθιστοῦσαν στὰ παράθυρα τῆς καλύβας τὰ σπασμένα τζάμια...

— Τὶ καιρός! ἔκαμε ἄξαφνα ὁ ὑπολοχαγὸς Μπρεμοντιέ.

Σηκώθηκε ἔπειτα, ἔκανε μερικὰ βήματα στὴ στενόχωρη καλύβα καὶ ξαναμουρμούρισε πάλι :

— Τὶ παλιόκαιρος!

Ἔπειτα πῆγε μὲ τοὺς ἄλλους μαζὶ καὶ κάθησε κοντὰ στὴ φωτιά. Ἡ ἴδια σιωπή, ἡ ἴδια βαρειὰ καὶ πληκτική, ἁπλώθηκε πάλι στὸ μικρὸ αὐτὸ γκρουπ τῶν ἀξιωματικῶν. Δὲ μιλοῦσε κανείς, καὶ τὴ βαθειὰ σιωπὴ ποὺ βασίλευε στὴ μικρὴ καλύβα τοῦ Δομζεβὲν τὴν ἐτάραζαν μόνο οἱ μακρυνὲς κανονιὲς ποὺ ἀκουγόντουσαν πότε-πότε...

***

Σὲ λίγο ἀκουστήκανε βήματα ἔξω στὸ δρόμο. Ἕνας ἄνθρωπος ἐρχότανε στὴν καλύβα. Οἱ ἀξιωματικοὶ τὸν ἀκούσανε νὰ χτυπᾷ δυνατὰ τὶς χοντρὲς καρφωτὲς ἀρβύλες του στὰ σκαλιὰ ποὺ ἤτανε μπροστὰ στὴν πόρτα γιὰ νὰ τινάξῃ τὸ χιόνι καὶ τὶς λάσπες.

Ἡ πόρτα ἄνοιξε λίγο, ἕνα παγερὸ φύσημα βοριὰ γέμισε τὴν καλύβα, καὶ φάνηκε στὴν εἴσοδο ὁ ταγματάρχης Μαρβέλ, στρατιωτικὸς γιατρός.

Ὁ λοχαγὸς Παρμὸν τοῦ μίλησε πρῶτος :

— Τὶ νέα, κύριε ταγματάρχα;

— Ὁ Λουφὲ σκοτώθηκε!..

— Ὦ, τὸν δυστυχῆ!

Ὁ γιατρὸς ἔβγαλε τὸ κασκόλ ποὺ τοὔκρυβε ὅλο τὸ πρόσωπο, τάκούμπησε μαζὶ μὲ τὸ κασκέτο του στὸ τραπέζι, ἔβγαλε καὶ τὸ παλτὸ φόρι του, ἄπλωσε τὰ χέρια του στὴ φωτιά, καὶ εἶπε :

— Ναί, ἦταν δυστυχής. Σκοτώθηκε τὴν ὥρα ποὔφευγε μὲ ἄδεια... Τὶ ἀτυχία! Μιὰ μόνη ὀβίδα ἔπεσε ἀπόψε σ' αὐτὸ τὸ χωριό, καὶ κανένας ἄλλος δὲν χτυπήθηκε. Κανένας δὲν ἔπαθε τίποτα... Μόνο ὁ φτωχὸς Λουφέ...

Ὅταν τὸν εἶδα ξαπλωμένον, ὅλο αἵματα, στὸ ὑπόστεγο ποὺ τὸν εἴχανε ξαπλώσει οἱ συνάδελφοί του, μοῦρθε νὰ κλάψω...

Μιὰ μεγάλη πληγὴ ἁπλωνότανε στὸ ἀριστερό του πλευρό, ἀπὸ τὸ στῆθος ὡς τὴν κοιλιά. Ἡ μισὴ κοιλιά του εἶχε γίνει λυώμα. Ζοῦσε ἀκόμα ὅταν τὸν πρωτοεῖδα. Κι' ὅταν μὲ εἶδε σκυμμένον ἀπὸ πάνω του, νὰ ἐξετάζω τὴν ἀπαισία πληγὴ ποὺ εἶχε κάνει ἕνα μεγάλο θραῦσμα τῆς ὀβίδος, μοῦ ψιθύρισε :

— Δὲ γίνεται πιὰ τίποτα γιὰ μένα...

Κι' ἔπειτα ἔκλεισε τὰ μάτια κι' ἔπεσε σὲ λήθαργο. Ἀργότερα σουπῆλθε πάλι, ἀλλὰ τὸν ἔπιασε παραλήρημα. Σὲ λίγο ξεψύχησε... Κι' ἔτσι τελειώσανε κι' αὐτουνοῦ τὰ βάσανά του...

Ὁ δυστυχής! Δὲν ξέρετε ὅμως τὶ ἔπαθε...

Ἔχουνε δίκιο αὐτοὶ ποὺ πιστεύουν στὸ κισμέτ, στὴ δύναμη τοῦ πεπρωμένου. Ὅταν εἶνε γραφτὸ ἑνὸς ἀνθρώπου νὰ σκοτωθῇ, ὁ θάνατος τὸν φωνάζει μὲ μιὰ φωνὴ τόσο ἐπιτακτική, ποὺ αὐτὸς πάει καὶ πέφτει μόνος του στὴ μπούκα τοῦ κανονιοῦ...

Αὐτὸ ἔπαθε κι' ὁ Λουφέ.

Ὅλοι οἱ ἀδειοῦχοι εἶχανε συγκεντρωθεῖ στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ κι' ἑτοιμαζόντουσαν ν' ἀνεβοῦνε στὸ φορτηγὸ αὐτοκίνητο ποὺ θὰ τοὺς πήγαινε στὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ τῆς Λουνεβίλλ. Μαζὶ μ' αὐτοὺς ἤτανε κι' ὁ Λουφέ. Ἄξαφνα, ὁ Λουφὲ εἶπε στοὺς συντρόφους του :

— Ἄ... ξέχασα τὸ καλαμάρι μου... Πάω νὰ τὸ πάρω... Οἱ συνάδελφοί του θέλησαν νὰ τὸν κρατήσουν. Μ' αὐτὸς δὲ θέλησε νὰ μεί-ῃ

— Ἡσυχάσατε, τοὺς εἶπε. Μιὰ στιγμὴ θὰ λείψω. Δυὸ λεπτῶν δουλειὰ εἶνε... Θἄρθω ἀμέσως...

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ φτωχὸς Λουφὲ ἔφυγε, τρέχοντας, γιὰ τὸν καταυλισμό, ὅπου εἶχε ἀφήσει τὸ καλαμάρι του... Πήγαινε μὲ τὸ πιστόλι του στὸ χέρι γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο.

Τὴν στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ ἔφτανε μπροστὰ στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ, μιὰ μεγάλη ὀβίδα ἔπεσε κι' ἔσκασε κοντά του. Ἕνα θραῦσμα τὸν βρῆκε στὴν κοιλιὰ καὶ τὸν ἔξαπλωσε κάτω.

Τρέξαν ἀμέσως καὶ τὸν σηκώσανε, γιὰ νὰ τοῦ παράσχουν τὰς πρώτας βοηθείας. Καί, τὴν ὥρα ποὺ τὸν κουβαλάγανε ἀναίσθητο στὸ φορεῖο, γιὰ νὰ τὸν φέρουνε στὸ ὑπόστεγο, ἕνα μικρὸ πρᾶμμα μετάλλινο ἔπεσε ἀπὸ τὸ σάκκο του χάμω...

Πήγαινε μὲ τὸ πιστόλι στὸ χέρι

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ὁ τελευταῖος κλονισμός, ποὺ δὲν ὠφείλετο εἰς καμμίαν ὑπαιτιότητα ἰδικήν μου, ἐσήκωσε μέσα εἰς τὴν ψυχήν μου μίαν διαρκῆ τρικυμίαν ἀγανακτήσεως, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς φυλακίσεώς μου. Καὶ ἡ ἀγανάκτησίς μου αὐτὴ μετεβλήθη σιγὰ-σιγὰ εἰς ἕνα ἐγερτήριον, ποὺ ἐξύπνησε μέσα μου ἀγνώστους δυνάμεις. Ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν ποὺ ἐμβῆκα εἰς τὴν φυλακήν, ἤρχισα νὰ συναισθάνομαι διαφορετικὸν τὸν ἑαυτό μου. Ἔβλεπα γύρω μου νὰ πλέκεται διαρκῶς καὶ ἐπιμόνως ἕνα δίκτυον συκοφαντίας ἀπὸ δύο ἀχρείας γυναίκας, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβοηθοῦσαν μὲ ἀσυνειδησίαν δολοφόνου ὅλοι οἱ δικαστικοὶ ἐκεῖνοι, ποὺ ἦσαν ἐντεταλμένοι ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ καὶ ἠθικοῦ νόμου νὰ μὲ ἀπαλλάξουν. Τοὺς ὀνομάζω ἕνα πρὸς ἕνα εἰς τὰ «Ἀπομνημονεύματα Ἀξιωματικοῦ» καὶ καθορίζω τὸς πράξεις των. Τώρα ἔχουν ἀποθάνει καὶ ὁ Θεὸς νὰ τοὺς συγχωρήσῃ.

Ἔτσι ἀνεπτύχθη μέσα εἰς τὴν ψυχήν μου ἕνα ἔνστικτον ἀμύνης καὶ αὐτοσυντηρήσεως, τὸ ὁποῖον δὲν ἐβράδυνε νὰ περιπλαχῇ μὲ τὴν συγγραφικὴν ἰδιοφυΐαν μου, καὶ νὰ τὴν διαγείρῃ εἰς ἀκατάσχετον παραγωγήν.

Μέσα εἰς τὸ καμαράκι ἐκεῖνο τοῦ Μενδρεσέ, ποὺ μόλις ἐχωροῦσεν ἕνα κρεββάτι καὶ ἕνα τραπέζι, ἐξεχύθη σιγὰ-σιγὰ ἕνας κόσμος ὁλόκληρος ἀπὸ σκέψεις κι' ἀπὸ ἰδέες, κόσμος δημιουργούμενος ἀπὸ ἐμὲ καὶ ἕτοιμος νὰ μοῦ ἀνταποδώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν, δημιουργῶν με καὶ αὐτός. Καὶ πρῶτον ἐσκέφθην νὰ συγγράψω εἰς μυθιστόρημα ὁλόκληρον τὸ ἱστορικὸν τῆς οἰκτρας ὑποθέσεως, ποὺ μὲ εἴχεσυντρίψῃ. Ἡμέρας καὶνυκτὸς ἀνέλυα τὴν δικογραφίαν μου, τὴν μετέβαλλον εἰς κεφάλαια, εἰς διαλόγους, εἰς συμπεράσματα. Ἤτο ἡ πρώτη συνθετικὴ ἐργασία ποὺ ἔκανα, ἐπάνω εἰς ὡρισμένον ἀπὸ τὴν μοίραν σχέδιον. Ἡ φαντασία δὲν εἶχε θέσιν πλέον, παρ' ὅσον ἀρκοῦσε διὰ νὰ συναρτᾶται μὲ τὴν πραγματικότητα καὶ νὰ τὴν συναρμολογῇ μὲ κάποιαν φιλολογικὴν ἁρμονίαν.

Τὸ ἔργον μου ἐκεῖνο, στὰ «Ἀπομνημονεύματα Ἀξιωματικοῦ» δὲν εἶνε καθαυτὸ φιλολογικό· ἐπροσπάθησα νὰ τοῦ δώσω ἕνα τέτοιο χαρακτῆρα, διὰ νὰ διαβασθῇ ἀνετώτερον, ὥστε τὸ κοινὸν ν' ἀντιληφθῇ περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Διὰ τοῦτο ἔχει καὶ τὸ ἐλάττωμα ὅτι εἶνε παραφορτωμένον μὲ ξένας γνώμας καὶ σκέψεις, αἱ ὁποῖαιείς πολλὰ μέρη δὲν ἔχουν ἴσως καὶ τὴν θέσιν των. Ἀλλὰ τὸ ἔργον αὐτὸ μὲ ἔσωσεν ἐκδοθέν. Ὑπῆρξε μία κατηγορία κατὰ τῶν κατηγόρων μου καὶ τῶν δικαστικῶν συνεργῶν των, ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς Κοινῆς Γνώμης. Καὶ τὸ δικαστήριοαὐτὸ τοὺς κατεδίκασε καὶ ἀπέδωκεν εἰςἐμὲ τὴν ἠθικὴν ἀποκατάστασίν μου, διὰ τὴν ὁποίαν ἐμεριμνησα πάρα πολὺ εἰς τὴν ζωήνμου. Καὶ τὸ ἐξομολογοῦμαι χωρὶς τύψιν συνειδότος!

Δὲν ἐπρόκειτο ὅμως περὶ τούτου μόνον· ἔπρεπε νὰ δημιουργήσω ταυτοχρόνως καὶ ἕνα στάδιον, ποὺ νὰ εἶνε συμφωνον μὲ τὴν ἱστορίαν μου, τὴν ὁποίαν εὕρισκα τώρα εὐκαιρίαν ν' ἀναπτύξω. Ἔτσιἐκεῖ μέσα εἰς τὸ καμαράκι τοῦ Μενδρεσέ, ἔγραψα τὸ πρῶτον μυθιστόρημά μου: «Ἀπομνημονεύματα Συζύγου». Τὸ ἔργον αὐτὸ ἐδημοσίευσα εἰς ἐπιφυλλίδα κατὰ τὸ ἔτος 1898 εἰς τοὺς «Καιρούς», ἀλλ' ἠναγκάσθην νὰ τὸ διακόψω διότι ἐθεωρήθη σόκιν (!) ἐνῷ δὲν ἦτο. Ἀπὸ αὐτὸ ἔβγαλα τὸ δράμα μου «Ἡ Αἰωνία Γυναῖκα» τὸ ὁποῖον ἐπαίχθη μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὸ θέατρον Βαριετὲ (κατόπιν Κυβέλης) ἀπὸ τὸν θίασον Ἀλεξιάδου-Παρασκευοπούλου τὴν 12 Ἰουνίου 1896.

Εἰς τὸν Μενδρεσὲν ἔγραψα καὶ τὸ μυθιστόρημα μου «Ὁ Αὐτόχειρ», τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη ὁλόκληρον εἰς τὴν «Παλιγγενεσίαν» (1895-96) καὶ εἶνε ἡ πρώτη ἐπιφυλλίς μου ποὺ ἐδημοσιεύθη εἰς ἐφημερίδα. Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ σατυρίζω τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικοὺς τῆς παλαιᾶς σχολῆς, ἀκριβῶς τὸ εἶδος ἐκεῖνο, ποὺ εἶχε προκαλέσῃ τὴν τελευταίαν μου περιπέτειαν. Μετὰ ὅμως τὸ ἀναδημοσίευσα εἰς τὸ «Σκρὶπ» μεταρρυθμισμένον καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Συνταγματάρχης», ἀλλὰ τὸ ἄφησα ἡμιτελές. (Ἀκολουθεῖ)

Ἤτανε τὰ καλαμάρι του, ποὺ δὲν τῶχε ξεχάσει καὶ ποὺ νόμιζε, ἂν καὶ τῶχε μαζύ του, πὼς τῶχε ξεχάσει στὸν καταυλισμό...

***

— Ἔχουνε δίκιο αὐτοὶ ποὺ πιστεύουν στὸ κισμέτ... Κανένας δὲν γλυτώνει, εἶπε πάλι ὁ γιατρός.

Ἕνα δυνατὸ φύσημα τοῦἀνέμου κατέβασε τὸνκαπνὸ ἀπὸ τὴν καπνοδόχο στὴν κάμαρα καὶ γέμισεμ' αὐτὸντὴ σοτενόχωρηκαλύβα.

Σὲ λίγο ὅμως διαλύθηκε κι' αὐτός, κι' ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Σερβὲν ἐπανέλαβε σὰν ἀντίλαλος τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ :

— Κανένας δὲν γλυτώνει...

Ὁ Μπρεμοντιὲ ἀκούμπησε τὸ χέρι του στὸ μέτωπο καὶ εἶπε :

— Εἶνε πολὺ μυστηριώδεις οἱ δυνάμεις ποὺ μᾶς κυβερνοῦν κι' ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε παρὰ ἕνα παιγνιδάκι τῆς Τύχης...

***

Ἔξω τ' ἀγριοβόρι σφύριζε ἀκατάπαυστα τὸν πένθιμο σκοπό του. Καμμιὰ κανονιὰ βροντοῦσε ξαφνικά, καὶ πάλι ἁπλωνόταν γύρω ἡ σιωπὴ τῆς χειμωνιάτικης νύχτας... Ζὰν-Ζοζὲ Φραππὰ